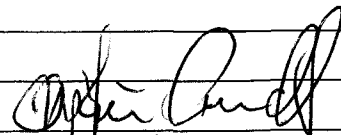
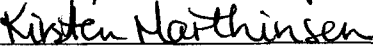

KSK-notat nr.: 4/2013 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Neta Kraftverk DA/Neta kraftverk		
Fylke/kommune:	Hedmark/Stor-Elvdal		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	
Saksbehandler:	Kirsten Marthinsen	Sign.:	
Dato:	16 JAN 2013		
Vår ref.:	NVE 200905833-24		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Søknad om tillatelse til å bygge Neta kraftverk i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Høring og distriktsbehandling	4
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	7
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	8
NVEs vurdering	11
NVEs konklusjon	16

Sammendrag

Det omsøkte kraftverket ligger i Stor-Elvdal kommune. Inntaket er planlagt på kote 550 like nedenfor Nysætra, og kraftstasjonen er planlagt på kote 300. Det gir en fallhøyde på 250 meter. Kraftverket vil produsere ca. 7,1 GWh/år etter de foreliggende planene. Nedbørfeltet er beregnet til 34,7 km², alminnelig lavvannføring er beregnet til 42 l/s og middelvannføring 652 l/s.

Vannveien vil bestå av nedgravde rør på hele strekningen, hovedsakelig i tilknytning til eksisterende vei. Kraftverket er tenkt koblet opp mot eksisterende 66 kV-linje, og det er behov for ny transformator. Områdekonsesjoner er Eidsiva Nett AS.

Stor-Elvdal kommune er positive til bygging av Neta kraftverk. Størsteparten av Netavassdraget er båndlagt til kraftproduksjon i kommuneplanens arealdel. Utbyggingsområdet brukes ifølge kommunen i liten grad til fiske og friluftsliv, noe til jakt. **Fylkesmannen i Hedmark** fraråder at det blir gitt konsesjon til Neta kraftverk. Fylkesmannen mente at kunnskapsgrunnlaget var for dårlig og ba om en ny rapport om biologisk mangfold. Når ny rapport nå foreligger mener de at kunnskapsgrunnlaget fortsatt er mangelfullt, men godt nok til å fastslå at bekkekløfta i Neta er en rødlistet naturtype av regional/nasjonal verdi med fuktighetskrevede arter som vil få leveområdet forringet ved en

utbygging. Fylkesmannen mener at den samlede belastningen på Glommas sidevassdrag er stor, og at det ikke bør gis tillatelse til kraftutbygging i de sidevassdragene til Glomma som har høy verdi for biologisk mangfold og som inneholder rødlistede kontinentale skogsbekkekløfter, herunder Neta. Fylkesmannen mener tiltaket vil ha liten landskapsmessig virkning og at utbyggingsområdet ikke er tilgjengelig for stor ørret fra Glomma. **Hedmark fylkeskommune** uttaler at det ikke er funnet noen automatisk fredete kulturminner i området. **Statens vegvesen Region øst** kan ikke se at tiltaket får konsekvenser for riks- eller fylkesvei og har ingen merknader til søknaden. **Eidsiva Nett AS** uttalte at nettkapasiteten på den aktuelle linjestrekningen vil bli anstrengt i perioder med stor produksjon. De ønsker ikke å eie transformator og høyspentanlegg i et eventuelt Neta kraftverk, men peker på mulige påkoblingspunkter til nettet. **Glommen Skog BA** mener Neta kraftverk vil være et positivt tiltak til det beste for eierne, kommunen og samfunnet for øvrig. Tiltaket vil også være i tråd med deres strategi, som er økt verdiskapning på skog og utmarksarealer. **Stor-Elvdal Grunneierforening** er positive til bygging av Neta kraftverk og ønsker at utmarksressursene i bygda blir utnyttet på en god måte. De mener tiltaket ikke vil være til hinder for den jakt på hjortevilt som foregår i området og legger vekt på økonomisk vekst for grunneierne, kommunen og lokalsamfunnet.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 7,1 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene har NVE klarert om lag 1,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

NVE mener de negative konsekvensene ved bygging av Neta kraftverk hovedsakelig er knyttet til den rødlista arten tråddagg og naturtypen bekkeløft. I vurderingen har NVE samtidig lagt vekt på at en utbygging av Neta kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at ulempene kan avbøtes ved at det blir sluppet tilstrekkelig minstevannføring hele året. Under forutsetning av at de avbøtende tiltakene blir gjennomført mener NVE at konsekvensene kan reduseres i en slik grad at virkningene for allmenne og private interesser er akseptable.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Neta Kraftverk DA tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Neta kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Neta Kraftverk AS (nå Neta Kraftverk DA), datert 9.6.2011:

"Neta Kraftverk AS (som vil bli stiftet ved meddelelse av konsesjon) ønsker å utnytte vannfallet i Neta i Stor-Elvdal kommune i Hedmark fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- *Bygging av Neta kraftstasjon hovedsakelig i samsvar med fremlagte planer, eventuelt med mindre endringer i den tekniske utførelsen.*

II Etter energiloven om tillatelse til:

- Å installere en generator på ca 2 MW med nødvendige elektriske anlegg.
- Å installere nødvendig koplingsanlegg for nett-tilknytning.

Kraftverket vil bli tilknyttet eksisterende 22 kV ledning som passerer langs fylkesvei 606 i nærheten av den planlagte kraftstasjonen. Det legges til grunn at anleggskonsesjon for de høyspente delene av det elektriske anlegget inklusive 22 kV forbindelsen fra kraftstasjonen frem til eksisterende linje vil bygges under Eidsiva Netts områdekonsesjon.”

Neta kraftverk, hoveddata		
TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	34,7
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	20,6
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	18,8
Middelvannføring	m ³ /s	0,652
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,082
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	139
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	74

KRAFTVERK

Inntak	moh.	550
Avløp	moh.	300
Lengde på berørt elvestrekning	m	4200
Brutto fallhøyde	m	250
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,512
Slukeevne, maks	m ³ /s	1,2
Slukeevne, min	m ³ /s	0,06
Tilløpsrør, diameter	mm	700
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	3800
Installert effekt, maks	MW	2,0
Brukstid	timer	4000

MAGASIN

Magasinvolym	mill. m ³	-
HRV	moh.	-
LRV	moh.	-

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,3
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	4,7
Produksjon, årlig middel	GWh	8,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	25,6
Utbyggingspris	kr/kWh	3,2

Neta kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR		
Ytelse	MVA	2,2
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	2,2
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	1,8
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. jordkabel		luftlinje

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 6.9.2012 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen og Eidsiva Nett. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

NVE har mottatt følgende merknader til søknaden:

Stor-Elvdal kommune er positive til bygging av Neta kraftverk. Størsteparten av Netavassdraget er båndlagt til kraftproduksjon i kommuneplanens arealdel. Utbyggingsområdet brukes ifølge kommunen i liten grad til fiske og friluftsliv, noe til jakt. De viser til rapport om biologisk mangfold der de miljømessige konsekvensene er beskrevet som middels negative og mulige å begrense med avbøtende tiltak. Kommunen legger også vekt på at kraftverket vil bidra til næringsutvikling og arbeidsplasser.

Fylkesmannen i Hedmark fraråder at det blir gitt konsesjon til Neta kraftverk. Fylkesmannen mente at kunnskapsgrunnlaget var for dårlig og ba om en ny rapport om biologisk mangfold. Når ny rapport nå foreligger mener de at kunnskapsgrunnlaget fortsatt er mangelfullt, men godt nok til å fastslå at bekkekløfta i Neta er en rødlistet naturtype av regional/nasjonal verdi med fuktighetskrevede arter som vil få leveområdet forringet ved en utbygging. Fylkesmannen har tidligere uttalt at en eventuell konsesjon som kan sette populasjonen av trådrag ved Kverninga i fare, vil øke verdien av de få populasjonene av arten i/ved andre bekkekløfter i fylket. NVE ga konsesjon til Kverninga kraftverk den 20.12.2011. På bakgrunn av en samlet vurdering av de belastningene Glomma allerede er utsatt for, mener Fylkesmannen at det ikke bør gis tillatelse til kraftutbygging i de sidevassdragene til Glomma som har høy verdi for biologisk mangfold og som inneholder rødlistede kontinentale skogsbekkekløfter, herunder Neta. Fylkesmannen mener tiltaket vil ha liten landskapsmessig virkning og at utbyggingsområdet ikke er tilgjengelig for stor ørret fra Glomma. **Hedmark fylkeskommune** uttaler at det ikke er funnet noen automatisk fredete kulturminner i området. De mener kunnskapsgrunnlaget er for dårlig til å kunne uttale seg om innlandsfisk og ber om å få utsatt uttalefrist for dette temaet til etter befaring. **Statens vegvesen Region øst** kan ikke se at tiltaket får konsekvenser for riks- eller fylkesvei og har ingen merknader til søknaden. **Eidsiva Nett AS** uttalte at nettkapasiteten på den aktuelle linjestrekningen vil bli anstrengt i perioder med stor produksjon. De ønsker ikke å eie transformator og høyspentanlegg i et eventuelt Neta kraftverk, men peker på mulige påkoblingspunkter til nettet. **Glommen Skog BA** mener Neta kraftverk vil være et positivt tiltak til det beste for eierne, kommunen og samfunnet for øvrig. Tiltaket vil også være i tråd med deres strategi, som er økt verdiskapning på skog og utmarksarealer. **Stor-Elvdal Grunneierforening** er positive til bygging av Neta kraftverk og ønsker at utmarksressursene i bygda blir utnyttet på en god måte. De mener tiltaket ikke vil være til hinder for den jakt på hjortevilt som foregår i området og legger vekt på økonomisk vekst for grunneierne, kommunen og lokalsamfunnet.

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Ask Rådgivning utførte den 14.11.2011 en tilleggsundersøkelse av mose og lav i influensområdet for planlagte Neta kraftverk. Rapporten er datert 15.12.2011. Under refererer vi funnene og konklusjonen i rapporten.

"(...) Bekkekløfta er en typisk kontinental skogsbekkekløft med karakterarten trådragg (Ramalina thrausta) (VU) (...). Arten ble funnet i form av noen småvokste eksemplarer på bergflatene i selve kløfta. Det meste av denne kløfta er utilgjengelig så muligheten for at flere eksemplarer og andre fuktighetskrevede arter av mose og lav er til stede. De steile veggene nær fossen er blankskurte og det dannes ingen fossesprøytsone. Av andre påviste lav i og ved kløfta kan nevnes randkvistlav, brei fingernever, grønnnever, sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT), hengestry, bleikskjegg, piggstry, noen småvokste lungenever, fløyelsglye, flatragg (NT). Ved basis av gamle graner og på gadd ble det funnet gammelgranlav, gullnål, hvitringnål og gullringnål. Nede ved stasjonsområdet ble det funnet fausknål.

(...)

Verdivurdering:

Selve bekkekløften med gammelskogen rundt avgrenses som en prioritert naturtype som under tvi gis verdien Viktig (B). Tvi består i at kløfta er relativt kort og at demningen med dette treverket viser menneskelig påvirkning og drar ned verdien noe. Forekomsten av flere rødlistede arter drar derimot verdien oppover, særlig med funnet av trådragg som er plassert som sårbar (VU) rødlista og forekomsten av NT artene sprikeskjegg, gubbeskjegg og flatragg. Potensialet er også til stede for funn av ytterligere rødlistede arter, spesielt kanskje knappenålslever. Kontinentale skogsbekkekløfter er på den nye rødlista for naturtyper oppført som Nært truet (NT).

Omfangsvurdering:

Det er gjort svært lite forskning og få undersøkelser på hvor mye av vannføringen som kan fraføres elver og bekker uten og påvirke fuktige miljøer langs vannstrengen, og hvor mye fuktighet de ulike fuktighetskrevede artene trenger for å overleve. Det mest interessante funnet i selve bekkekløfta var forekomsten av den fuktighetskrevede laven trådragg (VU). Arten ble funnet på en bergvegg noen meter over elvestrengen i en bratt fuktig og skyggefull bergvegg. Det springende punktet i omfangsvurderingen er derfor hvor avgjørende selve vannstrengen er for forekomsten. Arten vokste på en liten hylle i en bergvegg som også ble tilført fuktighet i form av sigevann ned veggen ovenfra, og den tette skogbremmen som vokste helt inn mot bergveggen sørget for skygge og et mere «lukket» mikroklima. Det spesifikke funnstedet lå et stykke oppe i brattskråningen noen meter over elva. Her har kløfta viet seg noe ut slik at den direkte påvirkningen fra elva kanskje er noe begrenset. Det er verdt å merke seg at forekomsten av arten var beskjeden og eksemplarene som ble funnet var små. Dersom dette kan tolkes som tegn på at lokaliteten ikke er optimal pr i dag, er det grunn til å frykte at lokaliteten ikke er robust for endringer i fysiske forhold. Som tidligere nevnt er det fullt mulig at arten også forekommer i de svært utilgjengelige bergveggene helt ned mot elvestrengen. Disse vil i så fall kunne være mere avhengig av fuktigheten fra selve elva.

Det er omsøkt slipping av en minstevannføring på 82 l/s, noe som tilsvarer alminnelig lavvannføring. For å beholde noe mer av den naturlige fuktigheten i bekkekløften under vekstsesongen sommerstid vil en minstevannføring nærmere 5-persentilen på ca. 140 l/s tilsvare en vannføring som oftere forekommer også under naturlige forhold. En heving av kravet til

minstevannføring sommertid til minst 5-persentilen kan dermed være med på å øke sjansen for at arter som trådrag vil overleve.

Omsøkt løsning legger ikke opp til slipp av minstevannføring i perioden 1. oktober – 30. april. I vinterhalvåret er vannføringen i Neta lav og snødekket beskytter vegetasjonen noe. Det er usikkert i hvilke grad fraføringen av vann vil ha konsekvenser for lav og moser i vinterhalvåret. De fuktighetskrevenne artene er mest utsatt for tørkeproblemer i sommerhalvåret. I den opprinnelige biomangfoldutredningen anbefales det minstevannføring hele året av hensyn til ørret og særlig fossefall. Av føre-var-hensyn vil minstevannføring i vinterhalvåret også være å anbefale for moser og lav.

Omfanget for trådrag og andre eventuelle uoppdagede fuktighetskrevenne lav vurderes til å være stor negativ uten minstevannføring, middels negativ med minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring og middels/liten negativ ved minstevannføring tilsvarende 5-persentilen. Med i denne vurderingen er det faktum at restfeltet til Neta er forholdsvis stort med flere bekker som renner inn nedenfor inntaket.

Flere av de spennende lavartene var å finne i lommene med gammelskog langs kløfta. Det er svært viktig at ikke denne skogen blir berørt. Ut fra foreliggende tekniske planer vil rørgata gå på motsatt siden av eksisterende vei i området forbi bekkekløfta. Det later derfor ikke til at tiltaket vil medføre inngrep i gammelskogen rundt bekkekløfta. Høyere opp i vassdraget var det særlig på vestsiden av vassdraget det fantes lommer av gammel skog. Ei heller disse blir berørt av rørtraseen. Omfanget for gammelskogartene som var å finne i restene av gammelskog langs vassdraget vurderes til å være lite negativt.

Konsekvensvurdering:

Basert på funnene av lav og moser er bekkekløfta ved Storfallet vurdert til å ha en middels stor KU-verdi. Omsøkt løsning med minstevannslipp tilsvarende alminnelig lavvannføring vurderes til å ha et middels negativt omfang for de fuktighetskrevenne lavartene i bekkekløfta. Etter konsekvensvurdering i håndbok 140 for konsekvensvurderinger vurderes dermed tiltaket til å kunne ha en middels negativ konsekvens for lav og moser langs elva Neta.

Avbøtende tiltak:

Det er omsøkt slipping av en minstevannføring på 82 l/s, noe som tilsvarende alminnelig lavvannføring. For å beholde noe mer av den naturlige fuktigheten i bekkekløften under vekstsesongen sommerstid vil en minstevannføring nærmere 5-persentilen på ca. 140 l/s tilsvare en vannføring som oftere forekommer også under naturlige forhold. En heving av kravet til minstevannføring sommertid til minst 5-persentilen kan dermed være med på å øke sjansen for at arter som trådrag vil overleve. Slipp av minstevannføring i vinterhalvåret kan ha positive konsekvenser for moser og lav.

Det ble funnet flere spennende lavarter på noen gamle grove ospetrær som stod helt inntil veien innenfor den avgrensede naturtypen. I en eventuell anleggsperiode må en sørge for at ikke disse trærne blir skadet.”

Fylkesmannen i Hedmark lurte på hvilke andre arter biologen siktet til når det står i rapporten om ”flere spennende lavarter på noen gamle grove ospetrær som stod helt inntil veien innenfor den avgrensede naturtypen.”. I e-post til søker, Jens Naas-Bibow, den 4.4.2012, skrev biolog **Torgeir Isdahl** følgende:

”Lavene som ble funnet på de gamle ospetrærene langs veien var:

*Flatragg (NT) - oppført på rødlista (eneste funnet i den avgrensa naturtypen var her)
Fløyelsglye - ikke rødlista, men relativt sjelden i innlandet (eneste funnet i den avgrensa naturtypen var her)*

Begge disse ble nevnt i artslista for naturtypen. I tillegg ble det funnet mere trivielle arter som skjellglye, stiftglye og filthinnelav.

Fra veien kunne en også med en lang arm plukke seg eksemplarer av artene lungenever og sprikeskjegg (NT).

Jeg synes dette var en fin artsansamling å kunne studere fra bilen, så jeg nevnte det i rapporten. Disse artene vil ikke bli påvirket av redusert vannføring og lokaliteten vil heller ikke bli berørt av rørgata. Klok av skade har jeg derimot lært at det kan være greit å nevne slike enkeltobjekter (samling av trær) som står nært anleggsveier da de av en rekke ulike grunner plutselig kan finne på å forsvinne uten noen klar grunn. Det er derfor lurt å ha med slikt i hensynssonene i miljøplanen for anleggsgjennomføringen."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i e-post av 30.8.2012 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Innledningsvis konstaterer vi at samtlige syv instanser som har uttalt seg til konsesjonssøknaden er positive eller nøytrale, med unntak av fylkesmannens miljøvernnavdeling.

Stor-Elvdal kommune er uttalt positiv til søknaden, i likhet med Glommen Skog BA og Stor-Elvdal Grunneierforening. Statens vegvesen har ingen merknader til søknaden, og ser ikke at tiltaket har konsekvenser for riks- og fylkesveinettet i distriktet. Eidsiva Nett har en nødvendig 22/66 kV transformering i området under planlegging, slik at det vil være nødvendig nettkapasitet.

Hva gjelder fisk, jf Hedmark fylkeskommunes spørsmål i forhold til lov om laksefisk og innlandsfisk, minner vi om at Storfallet nesten nederst i tiltaksområdet er en naturlig vandringsbarriere i vassdraget.

Til fylkesmannens miljøvernnavdelings to uttalelser viser vi for det første til vedlagte kommentarer til verdivurdering og kunnskapsgrunnlaget fra Norconsult AS datert 28. august 2012. Vi viser videre til tilleggsutredningen fra Norconsult AS 15. desember 2011. Denne pålagte tilleggsutredningen ga foranledning til spørsmål fra fylkesmannens miljøvernnavdeling 3. januar 2012 som ble besvart 4. januar 2012. Fylkesmannens miljøvernnavdeling bekreftet da pr epost at svarene var fyldestgjørende. Vi finner det dermed vanskelig å forholde oss til at kunnskapsgrunnlaget hva gjelder vedboende sopp, insekter, akvatiske organismer og arter i selve bekkekløften angripes i en høringsuttalelse så sent som 2. juli 2012, men har gjennom Norconsult AS prøvd å besvare innvendingene så langt vi oppfatter dem som relevante for saken.

Når det gjelder den påviste arten trådragg kan et oversiktsdokument over bekkekløftregistreringene som er gjort i Hedmark antagelig være av interesse (ved for eksempel å søke på Stor-Elvdal eller trådragg i dokumentet får man raskt oversikt, antall sider til tross):

<http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2011/738.pdf>

Et forhold av interesse er antallet registreringer som er gjort av trådragg i nærområdet, se for eksempel om dette på s 38-39 i konsesjonssøknaden for Kolåsmyrfallet kraftverk med videre henvisninger:

(...)

Fra dette dokumentet siteres fra s 38 konkret om trådrag:

"For denne arten er det gjort 74 funn i 38 områder i Stor-Elvdal, hvorav hhv. 14 og 9 i vernede vassdrag, se tabell side 39. I tillegg bør nevnes at Trådragfunnet i Rokka/Tresa beskrives som et rikelig funn. Her gjorde man 16 funn i 2 områder. Flest ble funnet ved Svestadbekken med 24 funn i 20 områder. I Hovda som er under konsesjonsbehandling, fant man 4 funn i ett område."

Vedlagt søkers kommentar til høringsuttalelsene er et **notat fra Norconsult** som omhandler Fylkesmannens innvendinger til rapporten om biologisk mangfold. Norconsult mener at deres verdivurdering av kløfta er korrekt, basert på at kløfta er relativt kort og ikke særlig dyp, området er påvirket av menneskelige inngrep og forekomsten av den rødlistede arten trådrag er beskjedent – i det minste i de tilgjengelige delene av kløfta. Fylkesmannen bemerker at biomangfoldregistreringen er mangelfull, blant annet fordi vedboende sopp ikke er undersøkt. Norconsult mener at det ikke er noen vedboende sopp som er spesielt knyttet til bekkkløfter. Derimot er de knyttet til skogtyper som kan forekomme i kløfter, særlig gammel naturskog. Ettersom rørgata vil gå i god avstand til kløfta vil tiltaket ikke medføre hogst av gammelskogen, og eventuelle vedboende sopp vil derfor neppe bli påvirket av tiltaket. Norconsult mener minstevannføring tilsvarende 5-persentilverdien vil gjøre konsekvensen av tiltaket noe mindre for trådrag, fordi artens voksested var østvendt, noe beskyttet av skog og fikk noe tilførsel av sigevann. Den synes derfor ikke fullstendig avhengig av fuktighet fra elvevannet.

I e-post til NVE den 8.1.2013 uttalte **Neta Kraftverk DA** at tidligere studier av ørret i Glomma studier (vedlagt e-posten) viste at Glommaørret gyter i Neta, men at det ligger et vandringshinder om lag 500 meter nedstrøms planlagt kraftverk. På bakgrunn av egne vannføringsmålinger i Neta mener søker at vannmerke Hådammen er mer egnet for å beskrive vannføringen enn det tidligere benyttede vannmerket Tysla. Bytting av vannmerke medfører at beregningene av alminnelig lavvannføring og 5-persentilverdier endres. De nye verdiene, som søker fra nå ønsker å legge til grunn, er følgende:

Alminnelig lavvannføring: 42 l/s

5-persentil sommer: 41 l/s

5-persentil vinter: 49 l/s

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Neta Kraftverk DA søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Neta kraftverk med elektriske anlegg, og etter energiloven til å bygge og drive kraftverket med koblingsanlegg og kraftlinjer. Selskapet vil bli eid av grunneierne på den berørte strekningen; Jens Furuseth Naas-Bibow og Opplysningsvesenets fond. De vil eie omtrent 50 % hver.

Beskrivelse av området og eksisterende inngrep i vassdraget

Elva Neta er et sidevassdrag på østsida av Glomma. Den renner ut i Glomma om lag 8 km sør for tettstedet Evenstad. Elva renner fra nord mot sør. Nedbørfeltet er 34,7 km² stort og høyeste punkt er 885 moh., lengst nord i feltet. Den mest markante lavvannsesongen er om vinteren, men det er ofte liten vannføring sommer/tidlig høst også. Snøsmelting fører til stor vannføring om våren og tidlig på sommeren. På utbyggingsstrekningen er elva nokså åpen og har jevnt fall med enkelte markerte fosser/stryk. Det er avgrenset ei bekkkløft av 2-300 meters lengde ved Storfallet. Den er gitt verdien B (viktig).

Det går en skogsbilvei langs store deler av strekningen på nordvestsida av elva. En 66 kV kraftlinje følger øvre del av veien, fra Steindammen og ned til om lag kote 455. I bekkekløfta ved Storfallet er det rester etter en gammel demning og oppe ved vannet Steindammen (ovenfor planlagt inntak) finnes – som navnet antyder – en eldre dam. Vassdraget har ikke tidligere vært utnyttet til kraftproduksjon. Området brukes noe til jakt men er ellers lite benyttet.

Teknisk plan

Reguleringer og overføringer

Det er ikke planlagt reguleringer eller overføringer.

Inntak

Inntaket er planlagt på kote 462, ved en liten trappetrinnsfoss. Dammen vil bli 4-5 meter høy og 8 meter lang og vil bli støpt i betong. Neddemmet areal blir om lag 200 m². Det er planlagt å slippe minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring om sommeren. Lavvannføringen ble opprinnelig beregnet til 82 l/s, men er etter nye beregninger endret til 42 l/s, som nå er den omsøkte minstevannføringen.

Rørgate

Røret vil ha en diameter på 700 mm og lengde ca. 3800 meter. Det skal graves ned på hele strekningen. Det vil bli behov for sprenging på om lag 15 % av traseen. Røret vil hovedsakelig følge eksisterende skogsbilvei, bortsett fra i området ved Storfallet. Der er røret planlagt et lite stykke lenger vest. Strøm- og signalkabel til inntaket vil bli lagt i rørgrøfta.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen var planlagt på kote 300, på elvebredden om lag 200 meter fra eksisterende vei, i et område med blandingsskog. Utløpet fra kraftstasjonen ville da bli til et sideløp til Neta. Etter befarings har søker endret plasseringen av kraftstasjonen slik at utløpet blir oppstrøms der elva deler seg i hoved- og sideløp. Det vil bli installert en peltonturbin med største slukeevne 1200 l/s og ytelse 2 MW. Minste slukeevne vil bli 60 l/s.

Elektriske anlegg

Generator er planlagt med spenning på 6,6 kV og ytelse 2,2 MVA. Spenningen transformeres til 22 kV og transformatoren vil få en ytelse på 2,2 MVA. Det er om lag 1800 meter til tilknytningspunkt og tilknytningen vil skje via luftkabel til Eidsiva Nett sin 22 kV-linje ved jernbanen sør for kraftstasjonen.

Veier

Under bygge- og driftsperioden vil eksisterende vei bli benyttet. Det vil bli behov for å bygge 200 meter ny vei til kraftstasjonen og noen midlertidige stikkveier/anleggsveier der rørgata ikke følger skogsbilveien.

Massetak og deponi

Masser vil bli tilkjørt fra eksisterende grustak i området. Det vil antakelig ikke bli behov for deponier, overskuddsmasser vil bli brukt i rørgata.

Hydrologisk grunnlag

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 34,7 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 0,652 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 1 % og det er ingen breer i feltet. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende vårflom. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring ble opprinnelig beregnet til henholdsvis 139 og 74 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket ble beregnet til 82 l/s. På grunnlag av egne vannføringsmålinger mener søker at et annet vannmerke beskriver hydrologien i vassdraget bedre enn det som ble brukt i opprinnelig søknad. Skalering fra dette andre nedbørfeltet gir en alminnelig lavvannføring på 42 l/s og 5-persentilverdier sommer og vinter på henholdsvis 41 og 49 l/s.

Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 1,2 m³/s og minste slukeevne 0,06 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring 42 l/s i perioden 01.05. til 30.09. Ifølge søknaden vil dette medføre at 75 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Produksjon og kostnader

Søker beregnet opprinnelig gjennomsnittlig kraftproduksjon i Neta kraftverk til ca. 8 GWh fordelt på 3,3 GWh vinterproduksjon og 4,7 GWh sommerproduksjon. På bakgrunn av endret hydrologi er det gjeldende produksjonsestimatet på 7,1 GWh/år fordelt på 3,5 GWh vinterproduksjon og 3,6 GWh sommerproduksjon. Tallet inkluderer omsøkt minstevannføring. Byggekostnadene er estimert til 25,6 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,2 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Det er antatt at tiltaket vil kreve om lag 30 daa. En stor andel av dette er knyttet til rørtraseen. I tillegg vil inntaket dekke ca. 3 daa og kraftstasjonen med adkomstvei ca. 2 daa.

Det er to grunneiere og fallrettshavere. Jens F. Naas-Bibow er bosatt i området. Opplysningsvesenets fond forvalter eiendommer for Den norske kirke og virksomheten skal komme kirken til gode.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommunens arealplan er området merket som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område). Arealet som berøres av utbyggingen er merket som båndlagt til kraftproduksjon på kartet til kommuneplanens arealdel.

Samlet plan (SP)

Tiltaket er under grensen for behandling etter Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Neta er ikke vernet etter verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil ikke berøre inngrepsfrie naturområder.

Nasjonale laksevassdrag

Neta er ikke nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Det er ikke kjent at det berørte området er omfattet av verneplaner eller planlagt vernet.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Med en slukeevne tilsvarende 184 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 42 l/s i perioden 1.5.-30.9., vil dette gi en restvannføring på ca. 160 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen, men de middels store flommene vil bli redusert. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 59 dager i et middels vått år. I 76 dager vil vannføringen være under summen av minste slukeevne og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 110 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen vil frata vassdraget mye av dets naturlige vannføringsdynamikk. Etter vårt syn er det biologisk mangfold som vil bli sterkest berørt ved en reduksjon i vannføringen. Dette er omtalt nedenfor.

Biologisk mangfold

Terrestrisk miljø

Når det gjelder hvordan prosjektet vil påvirke det terrestre miljøet i området så er det etter NVEs mening størst konflikt i forbindelse med forekomsten av arten trådragg. Ved Storfallet i Neta (ca. kote 395-415) finnes et område som er avgrenset som naturtypen bekkekløft iht. DN's håndbok 13 og gitt verdien B, viktig. Bekkekløfta er ei kontinental skogsbekkekløft, ca. 300 meter lang og sørvendt, med høye bergvegger hvor det ble funnet små forekomster av den sårbare (VU) rødlistearten trådragg. Kløfta inneholder noe gammel granskog. Flere rødlistede lav i kategorien "nær truet" er funnet i kløfta.

I tilleggssrapporten utarbeidet av Ask Rådgivning finnes en vurdering av konsekvensene for de registrerte verdiene i kløfta dersom Neta kraftverk bygges ut. Samlet sett vurderes konsekvensen som stor negativ for trådragg og eventuelle andre, uoppdagede, fuktighetskrevenne lav dersom det ikke blir sluppet minstevannføring. Hvis det blir sluppet minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring vurderes konsekvensen som middels negativ, og ved minstevannføring tilsvarende 5-persentilverdien vurderes konsekvensen som middels til liten negativ. Rørgata skal ligge delvis i veiskulder og vil

ellers for det meste berøre yngre skog ned mot kraftstasjonsområdet. Bekkekløfta vil ikke bli berørt av rørgate eller andre arealinngrep.

Fylkesmannen i Hedmark fraråder at det gis konsesjon til Neta kraftverk. De peker på at bekkekløfta i Neta er en rødlistet naturtype og at den er regionalt/nasjonalt viktig for biologisk mangfold.

Fylkesmannen viser også til uttalelse i forbindelse med Kverninga kraftverk i Rendalen kommune, hvor det var påvist trådragg og hodeskoddslav. Der skrev de at dersom Kverninga kraftverk får konsesjon, ville det etter deres mening øke verdien av de gjenværende trådragglokalitetene i området. Kverninga kraftverk ble gitt konsesjon i desember 2011.

Bekkekløfter er en naturtype Norge kan sies å ha et spesielt ansvar for fordi vi har mange av dem sammenliknet med resten av Europa. Den er en prioritert naturtype etter DNs Håndbok 13 om naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold, og vi har særnorske utforminger med spesielle livsmiljøer. Det betyr at vi også har mange av artene som er tilknyttet slike miljøer. For eksempel anslår Artsdatabanken i sin rødlistevurdering for trådragg at Norge har om lag 25-50 % av den europeiske bestanden. Bekkekløft er en naturtype som er direkte knyttet til vassdraget. Den konkrete utformingen skyldes elvas topografi, orientering i terrenget og vannføring. Fraføring av vann vil påvirke naturtypen og artene som lever der negativt. Bekkekløftområder med stort artsmangfold er gjennomgående større enn de med lavere artsmangfold. Kløftene er dessuten bredere, dypere, har lengre elvestrekninger, flere sidebekker og i gjennomsnitt større nedbørfelt. De inneholder også flere kjerneområder, noe som tyder på større variasjonsbredde. De har generelt varierte miljøer, kalkrik berggrunn, er ikke utbygd til vannkraft og har hatt lite skogsdrift i nyere tid. Skogbruk og vannkraftutbygging framstår som de største truslene mot bekkekløfter med store naturverdier. NVE behandler mange søknader om småkraftverk der tiltaket berører en bekkekløftlokalitet. Våre viktigste vurderingskriterier er hvilke verdier som finnes i området og hvilke konsekvenser tiltaket vil få for de verdiene. Dette er i tråd med OEDs retningslinjer for små vannkraftverk.

Trådragg opptrer typisk i bekkekløftmiljøer og kan betraktes som en signalart i bekkekløfter på Østlandet. Artens hovedutbredelsesområde i Norge er indre deler av Østlandet og Trøndelag. I Hedmark fylke er den hovedsakelig registrert langs sideelver til Glomma mellom Åmot og Tynset kommune. Neta er slik sett i artens kjerneområde i Hedmark. Trådragg er spesielt omtalt i NINA-rapport nr. 738 (2011), *Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Norge*. Der står det at den "har relativt høye krav til stabilt høy luftfuktighet og er sjelden i sterkt kulturpåvirket skog. Trådragg er en karakterart for bekkekløfter på indre Østlandet, der den er knyttet til opprevet, lysåpen, men samtidig stabilt fuktig bergveggskog. De fleste forekomster er på overhengende, svakt baserike bergvegger. Slike miljøer har ofte en rik lavflora". Trådragg trues av inngrep som tørker ut habitatet eller fysisk fjerner substratet den vokser på.

NVE mener bekkekløftlokaliteten i Neta har en utforming som ikke gir naturtypen høy verdi. Den er liten og relativt eksponert, og topografien gir ikke rom for mange økologiske nisjer. Likevel finnes den sårbare laven trådragg i kløfta, noe som bidrar betydelig til å øke lokalitetens verdi. Kløfta kan også kalles en kontinental skogsbekkekløft, selv om denne betegnelsen, slik NVE tolker det, hovedsakelig gjelder større kløftemiljøer. Vi mener det er viktig å ivareta den sårbare arten trådragg i de miljøer som virker å være spesielt godt egnet for denne arten. For å gjøre det må man sørge for at den får oppfylt sine habitatkrav. Habitatkvalitet er svært viktig for at bestanden skal være levedyktig over tid. Lokaliteter som ligger i kjerneområdet for artens utbredelse og som har potensial for funn kan være viktige selv om arten ikke er funnet der, og i noen tilfeller vel så viktige som lokaliteter av dårligere kvalitet, men hvor arten faktisk er funnet. For eksempel vil store lokaliteter være viktigere enn små, fordi mangfoldet av økologiske nisjer øker med arealet. Lokaliteten i Neta virker å være av lav kvalitet, noe som også gjenspeiles i at eksemplarene som ble funnet var få og små. Samtidig viser funn

av flere arter i kategorien nær truet at lokaliteten har visse kvaliteter. Disse andre rødlisteartene er imidlertid i hovedsak knyttet til gammelskog. Det at kløfta er utilgjengelig og dermed lite hogstpåvirket kan være en viktig årsak til at artene finnes her.

NVE viser til OEDs retningslinjer for små vannkraftverk hvor det står at: *"tiltak som kommer i konflikt med biologisk mangfold av stor og middels verdi forøvrig må påregne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten..."*. Bekkekløfta i Neta er gitt verdi B, middels verdi, men miljørapporten har vurdert konsekvensen for bekkekløfta til å være middels til liten dersom det slippes tilstrekkelig minstevannføring. NVE vurderer det dit at bekkekløften iht. OEDs retningslinjer er gitt middels verdi og at det derfor må påregnes avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon.

Vannstrengen forbi funnet av trådrag vil bli fraført vann dersom det blir en utbygging, men NVE er av den oppfatning at voksestedet til arten på dette stedet også i en viss grad er avhengig av skogen som vokser i området og av sivevann som renner nedover bergveggene i kløfta. Kløfta er ganske smal i det aktuelle området, slik at påvirkningen fra elva vil være til stede. NVE mener at slipp av tilstrekkelig minstevannføring vil være nødvendig for å sikre artens overlevelse.

Akvatisk miljø

Ifølge miljørapporten er det knyttet få eller ingen fiskeinteresser til kraftverkets influensområde. Ørret fra Glomma vandrer opp og gyter i Neta, men vandringshinder anses å være om lag 500 meter nedstrøms planlagt kraftstasjon. Det finnes bekkeare på utbyggingsstrekningen. Fylkesmannen i Hedmark kjenner ikke til at stor ørret fra Glomma går så langt opp i Neta som planlagt kraftstasjon, og anser konsekvensene for ferskvannsorganismer som små. Hedmark fylkeskommune mente at søknaden med rapport om biologisk mangfold ikke ga et godt grunnlag til å kunne uttale seg om innlandsfisk. På befaring ga Fylkeskommunens representant uttrykk for at de var enig i Fylkesmannens vurdering. På befaringen så vi også at utløpet fra kraftverket var planlagt til et sideløp av Neta. NVE mener det kan være en noe uheldig plassering, som vil føre til endrete vannføringsforhold også nedstrøms kraftverket. I en uttalelse etter befaringen har søker trukket kraftstasjonen oppstrøms der elva deler seg. NVE mener det vil være positivt om vannet får fordele seg slik det naturlig gjør mellom de to løpene, og at flytting av kraftstasjonen vil redusere omfanget av de negative konsekvensene for akvatisk miljø. Hvis det blir gitt konsesjon mener NVE at det er viktig å ivareta forholdene for ørreten fra Glomma, og at omløpsventil kan være et nødvendig tiltak for å hindre tørrlegging av viktige fiskestrekninger nedstrøms kraftverket i tilfelle kraftstasjonen stanser brått.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens (nml) relevante paragrafer. Målet er at mangfoldet av naturtyper og økosystemer, samt arter og deres genetiske mangfold, ivaretas på lang sikt innenfor sitt naturlige utbredelsesområde, jf. nml §§ 4 og 5.

For naturtyper skal artsmangfoldet og de naturlige prosessene som kjennetegner naturtypen ivaretas, og tilsvarende skal artenes økologiske funksjonsområder og øvrige økologiske betingelser ivaretas. NVE vurderer at truede og/eller sårbare arter og vegetasjonstyper bør vektlegges sterkere enn de vanlig forekommende. Vi vurderer også at områder som er kartlagt som verdifulle naturtyper med verdi viktig (B) eller svært viktig (A) bør vektlegges sterkere enn andre naturtyper.

I Neta finnes naturtypen bekkekløft og flere rødlistede arter, blant annet laven trådrag (VU). Naturtypen er gitt verdi B i kartleggingen av 2011, og NVE mener det er viktig å ta hensyn slik at naturtypen og rødlisteartene i minst mulig grad blir påvirket av en ev. utbygging. En skånsom

utbygging av Neta kraftverk vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, forutsatt at det gjøres tilpasninger som ivaretar naturtypen bekkekløft med den sårbare arten trådrag. Vurderinger av størrelse på minstevannføring vil være aktuelt. Aktuelle tilpasninger beskrives nærmere i våre merknader til vilkår ved en ev. konsesjon.

Det følger av nml § 8 at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser har på oppdrag fra søker utarbeidet en rapport som beskriver det biologiske mangfoldet i området. Rapporten baserer seg på eksisterende informasjon innhentet fra blant annet Stor-Elvdal kommune og relevante databaser. I tillegg har utrederen gjennomført en egen befarings i oktober 2006.

Fylkesmannen i Hedmark mente rapporten var for dårlig, særlig på området mose og lav, og NVE ba om ny kartlegging. Den ble gjennomført av Ask Rådgivning i november 2011. Fylkesmannen mener den siste kartleggingen er god for de områdene den dekker, men savner undersøkelser av sopp, insekter og ferskvannsorganismer. Hedmark fylkeskommune mente at informasjonen om fisk som fulgte med søknaden var for dårlig. Etter befarings ønsket fylkeskommunen likevel ikke ytterligere utredninger av fisk i vassdraget. Øvrige høringsparter anser dokumentasjonen som tilstrekkelig.

NVE har foretatt søk i naturbase og artskart senest 09.1.2013. Søket avdekket ikke registreringer av nyere dato. Rapportene om biologisk mangfold følger den utgaven av NVEs veiledere som var gjeldende på det tidspunktet kartleggingen ble gjort. I kartleggingsarbeidet er Direktoratet for naturforvaltnings håndbøker benyttet, som beskrevet i NVEs veileder. NVE har vært på befarings i området sammen med søker, kommunen og Fylkesmannen.

Det er en viss usikkerhet rundt artsmangfoldet i de utilgjengelige delene av bekkekløfta. Sopp, insekter og ferskvannsorganismer er, som Fylkesmannen påpeker, ikke undersøkt, men vi mener potensialet for funn av viktige arter er lavt. Sett under ett mener NVE at kunnskapsgrunnlaget, jf. nml. § 8, er godt nok for prosjektet. Usikkerhet rundt artsmangfoldet i bekkekløfta gjør at vi mener nml. § 9, føre-var-prinsippet, bør komme til anvendelse for denne lokaliteten. Etter vårt syn er likevel ikke usikkerheten så stor at det er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men vi vil vurdere behovet og størrelse på minstevannføring som avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon til tiltaket.

Samlet belastning, jf. nml. §10, vil bli vurdert nedenfor.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon, tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av dette, i tråd med nml §§ 11-12.

Øvrige allmenne interesser

Området oppstrøms den planlagte utbyggingsstrekningen, ved Svanedammen, er et mye benyttet friluftsområde. Veien langs Neta er ikke brukt som hovedtilkomst til dette området. Stor-Elvdal kommune uttalte at influensområdet for Neta kraftverk ikke er verdifullt i friluftslivssammenheng. I Naturbase er området registrert som beiteområde for elg, hjort og rådyr. Det drives noe jakt i området, men ifølge Stor-Elvdal kommune og Stor-Elvdal Grunneierforening forventes tiltaket ikke å påvirke muligheten for å drive jakt særlig negativt. I og med at røret skal følge eksisterende vei på størsteparten av strekningen, mener Fylkesmannen at de planlagte inngrepene vil ha liten konsekvens for landskap. Elva er heller ikke spesielt synlig i landskapet, så fraføring av vann vil ha liten

konsekvens for landskapet. NVE mener tiltaket har liten konsekvens for landskap, friluftsliv og brukerinteresser.

Samlet belastning

Fylkesmannen i Hedmark mener Glommavassdraget er sterkt utbygd for vannkraftproduksjon, med både små og stor kraftverk. Fylkesmannen mener det ikke bør gis tillatelse til vannkraftutbygging i de sidevassdragene til Glomma som har stor verdi for biologisk mangfold og som inneholder kontinentale skogsbekkekløfter, herunder Neta. Fylkesmannen mener også at NVEs konsesjon til Kverninga kraftverk, hvor trådrag også ble funnet, øker verdien av øvrige forekomster av trådrag i regionen.

Ved behandling av Kolåsmyrfallet kraftverk (konsesjon gitt 7.12.2012) ga NVE ikke tillatelse til å overføre Hortabekken. I Hortabekken finnes det ei bekekløft som er vurdert som svært viktig (A). Her ble det funnet trådrag (VU) og den rødlistede vedboende soppen rosenkjuke (NT), samt signalart på råteved - pusledraugmose. I tillegg har Fylkesmannen i Hedmark gjort funn av arter som indikerer en lokalklimatisk stabil høy luftfuktighet og en noe mer næringsrik berggrunn enn ellers i området. I nedre del av Hortabekken ble det registrert en bekekløft med fossefall. NVE var i denne saken enig i Fylkesmannens vurdering, og la vekt på at bekekløftområdet i Hortabekken er av stor verdi og at potensialet for funn av flere sjeldne, fuktighetskrevenne arter er vurdert som stort. Vi la også vekt på at det her ble gjort funn av den rødlistede arten trådrag (VU) som er sårbar for endringer i luftfuktighet. NVE avsto overføringen fordi vi mente at konsekvensen ved fraføring av vann ville være stor. Fortjenesten målt i kraft var også svært liten.

Den 20.12.2011 ga NVE tillatelse til å bygge Kverninga kraftverk i Rendalen kommune i Hedmark. Også der var det ei bekekløft hvor det ble funnet trådrag. Naturtypen ble gitt verdien B, middels verdi. NVE la vekt på forholdet til trådrag, men mente at tett skog i kløfta bidro sterkt til fuktighet. Kravet til minstevannføring for Kverninga kraftverk er derfor tilsvarende 5-persentilverdiene sommer og vinter. Produksjonen i Kverninga kraftverk vil være i samme størrelsesorden som i et ev. Neta kraftverk.

NVE er enig med Fylkesmannen i at det er en verdifull forekomst av trådrag i Neta. Vi mener at bekekløftlokaliteten i Neta er av lavere verdi enn den i Hortabekken. Kløfta i Neta har en annen eksposisjon og utforming, samt lavere potensial for funn av typiske bekekløftarter. Kløfta i Neta er slik sett mer sammenliknbar med kløfta i Kverninga, men kløfta i Neta er mer åpen og har ikke så mye tett vegetasjon som hjelper til å holde på fuktigheten. Tilstrekkelig minstevannføring vil dermed være et viktig avbøtende tiltak hvis det blir gitt konsesjon til Neta kraftverk. Bevaring av skogen i kløfta i Neta vil også være viktig for å ivareta naturtypen, da de fleste av rødlisteartene som er funnet der er knyttet til gammel skog. NVE mener den samlede belastningen på bekekløfter i regionen er moderat.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 7,1 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon.
- Tiltaket vil bidra noe til næringsutvikling og lokal aktivitet, hovedsakelig i anleggsfasen.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Neta.
- Tiltaket vil forringe kvaliteten på bekekløfta i Storfallet og kan føre til at arten trådrag (VU) utgår fra denne lokaliteten.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 7,1 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene har NVE klarert om lag 1,9 TWh ny energi fra småkraftverk.. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

NVE mener de negative konsekvensene ved bygging av Neta kraftverk hovedsakelig er knyttet til den rødlista arten trådrag og naturtypen bekkekløft. I vurderingen har NVE samtidig lagt vekt på at en utbygging av Neta kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. NVE mener at ulemper kan avbøtes ved at det blir sluppet tilstrekkelig minstevannføring hele året. Under forutsetning av at de avbøtende tiltakene blir gjennomført mener NVE at konsekvensene kan reduseres i en slik grad at virkningene for allmenne og private interesser er akseptable.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Neta Kraftverk DA tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Neta kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Neta Kraftverk DA har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 1,8 km 22 kV luftlinje til eksisterende linjenett.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Eidsiva Nett AS er områdekonsesjonær, men ønsker ikke å stå for bygging og drift av anlegget. Neta Kraftverk DA må derfor søke om egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket. Vi minner om at det er krav om spesiell kompetanse for bygging og drift av slike anlegg.

Eidsiva Nett AS har uttalt at det er lite kapasitet i eksisterende nett. De har uttalt at kapasiteten for tilknytning av Neta kraftverk blant annet er avhengig av om det gis konsesjon til Kolåsmyrfallet og/eller Styggberget kraftverk. Hvis begge disse kraftverkene får konsesjon mener Eidsiva Nett AS at det er et vilkår for tilknytning av Neta kraftverk at det gis konsesjon til en transformatorstasjon på 66 kV/22 kV i området ved Furuseth. NVE ga konsesjon til både Styggberget og Kolåsmyrfallet kraftverk i desember 2012. Det må derfor bygges ny transformatorstasjon ved Furuseth for at Neta kraftverk skal kunne kobles til nettet. NVE vil behandle en slik søknad når den foreligger.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik

dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra e-post av 8.1.2013 og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	652
Alminnelig lavvannføring	l/s	42
5-persentil sommer	l/s	41
5-persentil vinter	l/s	49
Største slukeevne	m ³ /s	1,2
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	184
Minste slukeevne	l/s	60

Tiltakshaver har foreslått å slippe en minstevannføring på 42 l/s kun i sommersesongen (1.5.-30.9.). I tilleggsutredningen om moser og lav utført av Ask Rådgivning i 2011 vurderes konsekvensen av tiltaket som stor uten slipp av minstevannføring, middels ved slipp av alminnelig lavvannføring og middels til lav ved slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilverdien. Dette basert på de første hydrologiberegningene, der det var relativt stor forskjell på alminnelig lavvannføring og 5-persentilverdi sommer.

Fylkesmannen i Hedmark fraråder utbygging av Neta og har derfor ikke kommentert størrelsen på den foreslåtte minstevannføringen. Det har heller ikke de andre høringspartene gjort.

NVE mener at minstevannføringen må være så stor at sannsynligheten for at den fuktkrevende laven tråddragg overlever i kløfta, er god. Vi mener kløfta i Neta er åpnere enn kløfta i Kverninga, som diskutert tidligere i dokumentet, og at behovet for minstevannføring derfor er noe høyere. Vi legger en viss vekt på at det vil være et bidrag fra restfeltet, særlig fra bekkene lengst oppe i feltet, som drenerer noen myrområder på motsatt side av veien for Nysætra.

Vi mener det er viktigst å opprettholde vannføring i sommersesongen, som er plantenes vekstsesong. For å ivareta økosystemene og sikre en viss biologisk produksjon i elva mener NVE at det er viktig at det blir sluppet minstevannføring også om vinteren. Vår praksis tilsier at det skal være gode grunner for ikke å slippe minstevannføring også vinterstid.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 100 l/s i tiden (1.5.-30.9.) og 40 l/s resten av året. I forhold til søknaden vil dette gi en redusert produksjon på 1,05 GWh/år, basert på oppgitt energiekvivalent. Samlet produksjon vil da bli på 6,3 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Det finnes gyteområder for stor ørret fra Glomma i elva Neta nedstrøms planlagt kraftstasjon. Dette er en biologisk og økonomisk sett verdifull fiskestamme, og det er viktig at gyte- og oppvekstområder ikke blir tørrlagt ved et eventuelt utfall i Neta kraftverk.

I kraftverket skal det installeres en omløpsventil med kapasitet på 50 % av maksimal slukeevne. Ved vannforbruk i kraftverket mindre enn omløpsventilens kapasitet skal omløpsventilen åpne for vannmengden som går gjennom turbinen ved utfall. Omløpsventilen skal koples til kraftverkets styringssystem og testes ut med hensyn til funksjonalitet før kraftverket settes i ordinær drift.

Dokumentasjon på at utstyret fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi viser til våre merknader foran under avsnittet forholdet til energiloven. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak (kote)	Ca. 550 moh.
Kraftstasjon (kote)	Ca. 303 moh. Plassering framgår av vedlagt kart.
Største slukeevne	1,2 m ³ /s
Minste slukeevne	0,06 m ³ /s
Installert effekt	2,0 MW
Antall turbiner/turbintype	1/pelton
Vannvei	Helt nedgravd.
Annet	De store ospene som står i kanten mellom veien og bekkekløfta i Storfallet skal ikke berøres.

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dette inkluderer også installert effekt og slukeevne. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta elsertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor på Hamar og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Flere av de biologisk interessante artene lever på de store ospene mellom veien og bekkekløfta. Ved behov for å utvide veien i anleggsfasen må disse trærne beskyttes. Utløpet fra kraftverket skal ligge oppstrøms der elva deler seg i et hoved- og et sideløp.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyten av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.